

MARGARET ATWOOD

ELS TESTAMENTS

TRADUCCIÓ DE L'ANGLÈS
D'ERNEST RIERA

BARCELONA 2020

QUADERNS CREMA

TÍTOL ORIGINAL *The Testaments*

Publicat per

QUADERNS CREMA

Muntaner, 462 - 08006 Barcelona
Tel. 934 144 906 - Fax. 934 636 956
correu@quadernscrema.com
www.quadernscrema.com

© 2019 by O. W. Toad, Ltd.

© de la traducció, 2020 by Ernest Riera Arbussa

© de la il·lustració de la coberta, by Noma Bar, Dutch Uncle

© d'aquesta edició, 2020 by Quaderns Crema, S. A.

Drets exclusius d'edició en llengua catalana:
Quaderns Crema, S. A.

ISBN: 978-84-7727-622-7

DIPÒSIT LEGAL: B. 6002-2020

AIGUADEVIDRE *Gràfica*
QUADERNS CREMA *Composició*
ROMANYÀ-VALLS *Impressió i relligat*

PRIMERA EDICIÓ *abril de 2020*

Sota les sancions establertes per les lleis,
queden rigorosament prohibides, sense l'autorització
per escrit dels titulars del copyright, la reproducció total o
parcial d'aquesta obra per qualsevol mitjà o procediment mecànic
o electrònic, actual o futur—inclouent-hi les fotocòpies i la difusió
a través d'Internet—, i la distribució d'exemplars d'aquesta
edició mitjançant lloguer o préstec públics.

TAULA

I. Estàtua	7
II. Flor preciosa	11
III. Himne	31
IV. La Caçadora de Moda	39
V. Furgoneta	61
VI. Sis perquè ets morta	73
VII. Estadi	111
VIII. Carnarvon	121
IX. Cel·la d'Agraïment	137
X. Verd Primavera	155
XI. Saca	169
XII. Katifez	187
XIII. Tisores de podar	211
XIV. Ardua Llar	223
XV. La guineu i el gat	253
XVI. Perles	259
XVII. Dents perfectes	277
XVIII. Sala de Lectura	285
XIX. Despatx	311
XX. Consanguinitat	319
XXI. Ai al cor	341
XXII. Cop mortal	349
XXIII. Mur	367
XXIV. <i>Nellie J. Banks</i>	371
XXV. Desperta	381
XXVI. Aterratge	389
XXVII. Comiat	395
<i>El XIII simposi</i>	397
<i>Agraïments</i>	409

Se suposa que tota dona ha de tenir els mateixos motius,
o sí no, és un monstre.

GEORGE ELIOT, *Daniel Deronda*

Quan ens mirem l'un a l'altre, no només veiem un rostre
que odiem, contemplem un mirall. [...] ¿Que potser no
es reconeixen a vostès mateixos en nosaltres?

VASSILI GROSSMAN, *Vida i destí*,
Obersturmbannführer Liss al vell bolxevic Mostovskoi

La llibertat és una càrrega pesant, una càrrega enorme i
estranya per a l'esperit que l'ha d'arrossegar. [...] No és
un present que es dóna, sinó una elecció que es fa, i l'elec-
ció pot ser molt dura.

URSULA K. LE GUIN, *Les tombes d'Atuan*

I
ESTÀTUA
EL DOCUMENT HOLÒGRAF D'ARdua LLAR

I

Només es permet de tenir estàtues als morts, però a mi me n'han erigit una en vida. M'han petrificat abans d'hora.

Aquesta estàtua va ser una petita mostra d'agraïment per les meves moltes contribucions, deia la menció, que va llegir en veu alta la Tia Vidala. Els nostres superiors li havien encomanat la tasca, i no n'estava gaire agraïda. Li vaig donar les gràcies amb tanta modèstia com vaig poder, i llavors vaig estirar el cordó que deixava anar la meva mortalla. La tela va caure a terra fent ones, i allà era jo. Aquí a Ardua Llar no tenim el costum de victorejar, però hi va haver aplaudiments discrets. Vaig inclinar el cap.

La meva estàtua és de mida superior a la natural, com passa sovint amb les estàtues, i em representa més jove, més prima i en més bona forma que no tinc des de fa temps. Estic dreta, amb les espatlles enrere, els llavis arquejats en un somriure ferm però benvolent. Tinc els ulls fixos en algun punt del firmament que se suposa que representa el meu idealisme, el meu compromís insubornable amb el deure, la meva perseverança malgrat tots els obstacles. De tota manera, l'estàtua no pot veure cap racó de cel, situada com està en un clap llòbrec d'arbres i matolls al costat del camí que passa per davant d'Ardua Llar. Les Ties no hem de ser massa presumptuoses, ni tan sols les de pedra.

M'agafa la mà esquerra una nena de set o vuit anys que em mira amb ulls confiats. La meva mà dreta descansa sobre el cap d'una dona ajupida al meu costat, amb els cabells coberts per un vel, que aixeca els ulls amb una expressió que podria

ser tant de covardia com d'agraïment—una de les nostres Serventes—, i darrere meu hi ha una de les meves joves Perles, a punt per començar la seva obra missionera. Penjada del cinturó, porto una agullada elèctrica. És una arma que em recorda les meves mancances: si hagués estat més efectiva, no m'hauria calgut un instrument com aquell. Amb el poder persuasiu de la meva veu n'hi hauria hagut prou.

Com a grup escultòric no és cap meravella: massa recarregat. Hauria preferit tenir més protagonisme, però com a mínim no semblo boja. Podria haver passat el contrari, perquè l'antiga escultora—una veritable devota, ja traspassada—tenia la tendència de representar el fervor religiós a les seves obres amb uns ulls molt protuberants. El bust que va fer de la Tia Helena sembla que tingui la ràbia, el de la Tia Vidala, hipertiroïdisme, i el de la Tia Elizabeth fa la impressió que estigui a punt d'esclatar.

Durant la inauguració, l'escultora estava nerviosa. ¿Era prou afalagador, el retrat que m'havia fet? ¿N'estaria jo satisfeta? ¿Mostraria la meva satisfacció? Vaig sospesar la idea d'arrufar el front quan retirés la roba, però m'hi vaig repensar: també en tinc, de compassió. «Molt realista», vaig dir.

Això va ser fa nou anys. Des de llavors, la meva estàtua s'ha revellit: els coloms m'han decorat, se m'ha fet molsa a les clivelles més humides. Les devotes s'han acostumat a deixar ofrenes als meus peus: ous per a la fertilitat, taronges que representen la plenitud de l'embaràs, croissants com a al·lusió a la lluna. Ignoro la resta de menjar—normalment hi ha plogut a sobre—, però em fico les taronges a la butxaca. Són d'allò més refrescants.

Escric aquestes paraules al meu santuari personal dins de la biblioteca d'Ardua Llar, una de les poques biblioteques que han sobreviscut a les cremes entusiastes de llibres que

s'han estès arreu del país. Les empremtes corruptes i tacades de sang del passat s'han d'esborrar per crear un espai immaculat per a la generació de moral pura que sens dubte arribarà. Aquesta és la teoria.

Però entre aquestes empremtes tacades de sang també hi ha les que vam deixar nosaltres, i aquestes no es poden esborrar amb tanta facilitat. Al llarg dels anys he enterrat un munt d'ossos; ara sento l'impuls de tornar a desenterrar-los, encara que només sigui per a la teva edificació, ben-volgut lector anònim. Si llegeixes això, aleshores com a mínim haurà sobreviscut aquest manuscrit. Tot i que potser fantasiejo: potser no tindrè mai cap lector. Potser només parlaré amb la paret, en més d'un sentit.

Ja n'hi ha prou, d'escriure, per avui. La mà em fa mal, tinc l'esquena adolorida, i m'espera la tassa de llet calenta de cada nit. Guardaré aquest sermó al seu amagatall, evitaré les càmeres de seguretat; sé perfectament on són: les vaig instal·lar jo mateixa. Tot i aquestes precaucions, sóc conscient del risc que corro: escriure pot ser perillós. ¿Quines traïcions i quines denúncies m'oferirà el futur? A Ardua Llar mateix n'hi ha que serien molt feliços si poguessin arreplegar aquestes pàgines.

Calma, els aconsello en silenci, això tot just acaba de començar.

FLOR PRECIOSA
 TRANSCRIPCIÓ DE LA DECLARACIÓ
 TESTIMONIAL 369A

M'han demanat que els expliqui com va ser la meva infantesa a Galaad. Diuen que els ajudarà, i jo els vull ajudar. M'imagino que s'esperen tota mena d'horror, però la veritat és que, a Galaad igual que a tot arreu, molts nens se sentien estimats i protegits, i molts adults, a Galaad igual que a tot arreu, eren bondadosos però fal·libles.

Espero que recordin, també, que tots sentim una mica de nostàlgia per la bondat que vam conèixer de petits, per més estrambòtiques que les circumstàncies d'aquesta infantesa puguin semblar als altres. Estic d'acord amb vostès que Galaad ha de desaparèixer—hi ha massa coses dolentes, massa falsedat i massa ofenses a la voluntat de Déu—, però m'hauran de concedir una mica d'espai per plorar les coses bones que s'hi perdran.

A la nostra escola, el color rosa era per a la primavera i l'estiu, el color pruna per a la tardor i l'hivern, i el color blanc per als dies especials: els diumenges i les celebracions. Els braços i els cabells coberts, les faldilles fins a sota el genoll abans dels cinc anys i, com a molt, dos dits per damunt del turmell a partir de llavors, perquè el desig dels homes era una cosa terrible que s'havia de refrenar. Els ulls dels homes, que sempre es passejaven per aquí i per allà, com els dels tigres, amb aquella mirada escrutadora que s'havia de protegir del nostre engegador poder de seducció: el de les nostres cames, ben proporcionades, primes o grasses; dels

nostres braços, esvelts, bonyeguts o amb forma de salsitxa; de la nostra pell, fina o plena de taques, dels nostres rínxols lluents i exuberants, els nostres remolins rebels i aspres o els nostres flocs esclarissats de color de palla, tant era. Fossin com fossin les nostres formes i els nostres trets físics, ho volguéssim o no, representàvem un parany, una temptació; per culpa de la nostra naturalesa, que feia els homes emboirar de luxúria, érem la causa innocent i irrepreensible que ells trontollessin, ensopeguessin, caiguessin pel caire—¿el caire de què?, ens preguntàvem, ¿d'un penya-segat?—i es precipitessin cap avall en flames, com una allau de sofre ardent llançada per la mà furiosa de Déu. Érem les zeladores d'un tresor inestimable que s'amagava a dintre nostre; érem flors precioses que calia guardar dins d'un hivernacle per por que una emboscada no permetés que els predators, que podien sotjar-nos des de qualsevol cantonada de l'ample món desprietat en què regnava el pecat, ens arrenquessin els pètals, ens robessin el nostre tresor, ens estripessin i ens trepitgessin.

Aquestes eren la mena de coses que ens deia a escola la Tia Vidala, sempre amb la gota al nas, quan fèiem brodats per a mocadors i tamborets i quadres emmarcats: gerros amb flors i bols amb fruita eren els patrons més habituals. Però la Tia Estée, la professora que més ens agradava, deia que la Tia Vidala exagerava i que tampoc no era bo que ens aterrisés d'aquella manera, perquè inculcar-nos una aversió com aquella podia tenir una influència nefasta en la nostra futura vida matrimonial.

—Tots els homes no són pas així, noies—ens deia, per reconfortar-nos—. Els homes com cal són més nobles, alguns tenen un autocontrol prou decent. A més, quan estigueu casades, ho veureu amb uns altres ulls, no us farà pas gaire por. —Tampoc no en podia saber gran cosa, ella, perquè les Ties no es casaven; no se'ls permetia. Per això podien

escriure i llegir llibres—. Quan arribi el moment, amb l'ajut dels vostres pares i mares, us triarem un bon marit—explicava la Tia Estée—. No cal que tingueu por. Apreneu-vos les lliçons i confieu que els grans sabran el que us convé, i tot anirà bé. Jo pregaré perquè sigui així.

Però tot i els clotets a les galtes i el somriure amable de la Tia Estée, era la versió de la Tia Vidala la que prevalia. Se m'apareixia als malsons: l'hivernacle que s'estellava, i després algú que m'estripava, m'arrencava els pètals, els trepitjava amb les seves peülles i m'escampava pel terra en fragments de color rosa, blanc i pruna. M'aterria fer-me gran..., prou gran per casar-me. No tenia cap fe en les tries sàvies de les Ties: tenia por d'acabar casada amb un boc en flames.

Els vestits rosa, blanc i pruna eren la norma per a les nenes especials com nosaltres. Les nenes de les Econofamílies duïen sempre el mateix: aquells vestits horrorosos de ratlles multicolors i capes grises, com la roba de les seves mares. Ni tan sols aprenien a brodar o a fer ganxet, només a cosir i a fer flors de paper i altres tasques similars. A elles no les escollien de petites per casar-se amb els millors parits—els Fills de Jacob i els altres Senyors, o els seus fills—, no pas com nosaltres; tot i que potser serien escollides quan fossin més grans, si eren prou maques.

Ningú no en parlava, d'això. Se suposava que no havies de vantarte de la teva bellesa, no s'esqueia a la modèstia que havies de demostrar, i tampoc no havies de fixar-te en la bellesa dels altres. Però nosaltres, les nenes, sabíem la veritat: era millor ser bonica que lletja. Fins i tot les Ties estaven més per les que eren boniques. Però si eres una de les escollides, ser bonica no tenia tanta importància.

Jo no era estràbica, com la Huldah, no tenia el front arrugat permanentment, com la Shunammite, ni les celles

gairebé transparents, com la Becka, però no estava feta del tot. Tenia cara de pa, rodona com les galetes que la meva Marta preferida, la Zilla, feia especialment per a mi, amb panses com a ulls i una boca feta amb pipes de carabassa. Però a pesar que no era gaire maca, sí que m'havien escollit. I no una vegada, sinó dues: no només m'havien escollit per casar-me amb un Senyor, sinó que primer ho havia fet la Tabitha, la meva mare.

Això és el que la Tabitha em deia sempre:

—Vaig anar a passejar pel bosc i vaig arribar a un castell encantat, i a dintre hi havia tancades un munt de nenes petites. Cap no tenia mare i estaven sotmeses a l'encanterí de les bruixes dolentes. Jo tenia un anell màgic que obria el castell, però només podia rescatar una nena. I me les vaig mirar a totes amb molta cura, i llavors, d'entre totes elles, et vaig escollir a tu!

—¿Què els hi va passar, a les altres?—preguntava jo—. ¿A les altres nenes petites?

—Unes altres mares les van rescatar—responia ella.

—¿Elles també tenien anells màgics?

—És clar, reina. Per poder ser mare, has de tenir un anell màgic.

—¿On és l'anell màgic?—demanava jo—. ¿On és, ara?

—És justament aquí, al meu dit—deia ella, i s'assenyalava el dit anular de la mà esquerra. El dit del cor, l'anomenava ella—. Però amb el meu anell només podia demanar un desig, i el vaig fer servir per a tu. O sigui que ara és un anell de mare normal i corrent.

Aleshores em deixava emprovar-me l'anell, que era d'or, amb tres diamants: un de gran i dos de més petits, un a cada banda. Feia tota la cara d'haver pogut ser màgic.

—¿Em vas agafar i em vas portar a coll?—preguntava jo—. ¿Per travessar el bosc?—Em sabia la història de memòria, però no em cansava de sentir-la.

—No, reina, ja eres massa gran per dur-te a coll. Si t'hagués portat a coll hauria tossit, i llavors les bruixes ens haurien sentit. —Jo sabia que allò era veritat, perquè la mare tossia molt—. Et vaig agafar la mà i vam sortir del castell mirant de no fer soroll, perquè les bruixes no ens sentissin. Totes dues fèiem «Xxxt, xxt»—en aquest moment s'acostava el dit als llavis, i jo també m'hi acostava el dit i feia «Xxxt, xxt», encantada—, i després vam haver de córrer molt de pressa pel bosc, per fugir de les bruixes dolentes, perquè una ens havia vist que sortíem per la porta. Vam córrer i ens vam amagar a dins d'un arbre buit. Va ser molt perillós.

En efecte, jo guardava un record vague de córrer per un bosc amb algú que m'agafava la mà. ¿M'havia amagat en un arbre buit? A mi em semblava que m'havia amagat en alguna banda. O sigui que potser era veritat.

—¿I després què va passar?—preguntava jo.

—Després et vaig portar a aquesta casa preciosa. ¿Hi ets feliç, aquí? T'estimem tant, tots! ¿Oi que vam tenir molta sort, totes dues, que et triés a tu?

Ella m'agafava amb el braç i jo m'arraulia al seu costat, amb el cap contra el seu cos prim, i en notava les costelles. Premia l'orella contra el seu pit per sentir com li martellejava el cor, cada cop més de pressa, em semblava, mentre ella esperava que jo digués alguna cosa. Jo sabia que la meva resposta tenia el poder de fer-la somriure, o no.

¿Quina altra cosa podia fer jo, tret d'assentir? Sí, era feliç. Sí, vaig tenir sort. De tota manera, era veritat.

3

¿Quina edat tenia llavors? Potser sis o set anys. Se'm fa difícil de dir, perquè no tinc records clars d'abans d'aquella època.

M'estimava molt la Tabitha. Era molt maca, tot i que massa prima, i s'estava hores jugant amb mi. Teníem una casa de nines que era com la nostra, de casa, amb una sala d'estar i un menjador i una cuina molt gran per a les Martes, i un despatx per al pare amb un escriptori i lleixes amb llibres. Tots els llibres de mentida que hi havia a les lleixes estaven en blanc. Vaig preguntar per què no hi havia res escrit—tenia la impressió que aquelles pàgines haurien d'haver estat plenes de marques, de rodones i ratlletes—i la mare va contestar que els llibres eren per fer bonic, com els gerros amb flors.

Quantes mentides va haver de dir pel meu bé! Per protegir-me! Però estava a l'altura. Tenia molta inventiva.

Al segon pis de la casa de nines hi havia uns dormitoris preciosos, molt grans, decorats amb cortines, paper pintat i quadres—ben bonics, de fruites i flors—, uns altres de més petits al tercer pis i cinc lavabos en total, encara que un era un tocador—¿per què se'n deia així?, ¿què s'hi tocava?—, a més d'un celler.

Teníem tota mena de nines per a la casa: una nina mare amb el vestit blau de les Mullers dels Senyors, una nina petita amb tres vestits—de color rosa, blanc i pruna, igual que els meus—, tres nines de Martes que duïen davantals i uniformes de color verd fosc, un Guardià de la Fe amb gorra per conduir el cotxe i tallar la gespa, dos Àngels que s'estaven drets a la porta amb les seves armes de plàstic per impedir que ningú no entrés i ens fes mal, i un nino pare amb el seu uniforme emmidonat de Senyor. No deia mai gran cosa, però caminava amunt i avall de casa i seia en una punta de la taula del menjador; les Martes li portaven coses en safates, i llavors es tancava al seu despatx.

En això, el nino Senyor era com el meu pare, el Senyor Kyle, que em somreia, em preguntava si m'havia portat bé i després s'esvania. La diferència era que jo veia què feia el

nino del Senyor al seu despatx—seure a l'escriptori amb el cibercomunicador i un feix de papers—, mentre que amb el meu pare de debò no podia: entrar al seu despatx estava prohibit.

Es veu que el pare feia coses molt importants allà dintre: els assumptes de gran importància reservats als homes, massa importants perquè hi fiquessin el nas les dones, que tenien els cervells més petits i eren incapaces de concebre pensaments elevats, segons deia la Tia Vidala, que ens ensenyava Religió. Seria com provar d'ensenyar a un gat a fer ganxet, afirmava la Tia Estée, que ens feia classe de Treballs Manuals, i això ens feia riure, perquè era ben ridícul! Els gats ni tan sols tenien dits!

O sigui que els homes tenien al cap alguna cosa semblant a uns dits, però una mena de dits que les noies no tenien. Això ho explicava tot, conclouïa la Tia Vidala, posant fi a les nostres preguntes. I tancava la boca de cop, per impedir que en sortís cap més paraula. Jo sabia que n'hi havia d'haver més, perquè, fins i tot aleshores, la idea del gat no m'acabava de fer el pes. Els gats no volen fer ganxet. I nosaltres no érem gats.

Les coses prohibides donen curs a la imaginació. Per això Eva es va menjar el fruit de l'arbre del coneixement, deia la Tia Vidala: massa imaginació. Per tant, era millor no saber segons quines coses. Perquè podies acabar amb els pètals escampats.

A la capsa de la casa de nines hi havia una nina Serventa de panxa rodona amb un vestit vermell i un barret blanc que li tapava la cara. La mare deia que a casa nostra no necessitàvem cap Serventa perquè ja em tenien a mi, i no es podia ser cobdiciós i voler més d'una criatura. Per tant, vam embolicar la Serventa amb paper de seda, i la Tabitha va dir que

més endavant la podria regalar a alguna altra nena que no tingués una casa de nines tan bonica i la pogués aprofitar.

Jo vaig quedar molt contenta de guardar la Serventa a la capsa, perquè les Serventes de debò em posaven nerviosa. Hi passàvem pel costat en les sortides d'escola, quan caminàvem en filera de dos amb una Tia a cada extrem. Visitàvem esglésies, o anàvem a parcs on podíem jugar en rotllana o mirar-nos els ànecs d'alguna bassa. Més endavant ens deixarien anar a cerimònies de Redempció i Cerimoniacles, i abillades amb els nostres vestits i vels blancs veuríem com penjaven la gent, o com la casaven, però llavors encara no érem prou madures, deia la Tia Estée.

Hi havia gronxadors, en un dels parcs, però com que portàvem faldilles que el vent podia aixecar i ensenyar què hi havia a sota, no se'ns podia ni acudir de prendre'ns la llibertat de pujar-hi. Només els nens podien tastar aquella llibertat; només ells podien enlairar-se, flotar i descendir; només ells podien solcar els aires.

Encara no he pogut pujar mai en un gronxador. Encara és un dels meus desitjos.

Mentre caminàvem pel carrer, ens creuàvem les Serventes, que avançaven de dues en dues amb els seus cistells. No ens miraven, o no gaire, o no pas directament, i nosaltres se suposava que no les havíem de mirar perquè era de mala educació, afirmava la Tia Estée, de la mateixa manera que era de mala educació mirar-se els esguerrats o qualsevol que fos diferent. Tampoc no se'ns permetia fer preguntes sobre les Serventes.

«Ja ho aprendreu, tot això, quan sigueu prou grans», deia la Tia Vidala. *Tot això*: les Serventes formaven part de *tot això*. Una cosa dolenta, doncs; una cosa perjudicial, o perjudicada, que potser eren la mateixa cosa. ¿Havien es-

tat les Serventes mai com nosaltres, blanques i rosa i pruna? ¿Havien estat imprudents, havien revelat alguna part temptadora de la seva persona?

Ara no se'ls podia veure gaire res. Ni tan sols se'ls podia veure la cara, amb aquells barrets que portaven. Totes semblaven iguals.

A la nostra casa de nines hi havia una nina Tia, malgrat que el seu lloc no era pas en una casa, el seu lloc era en una escola, o si no a Ardua Llar, on es deia que vivien les Ties. Quan jugava tota sola amb la casa de nines, sovint tancava la nina Tia al soterrani, cosa que no era gaire bondadosa per part meva. La Tia picava i picava a la porta del soterrani i cridava «Deixeu-me sortir!», però la nina de la nena petita i la nina de la Marta que l'havia ajudat no li feien cas, i a vegades reien.

No em sento orgullosa d'haver de relatar aquesta malesa, per més que la víctima només fos una nina. És un costat venjatiu de la meva personalitat que, em sap greu haver de dir, no he aconseguit dominar del tot. Però, en un relat com aquest, val més no intentar tapar els teus defectes ni res del que hakis pogut fer. Si no, ningú no entendrà per què vas prendre les decisions que vas prendre.

Va ser la Tabitha qui em va ensenyar a ser honesta amb mi mateixa, cosa que és una mica irònica si tenim en compte les mentides que em va dir. La veritat és que probablement era honesta amb les qüestions que la concernien directament. Mirava—em sembla—de ser tan bona persona com podia en aquelles circumstàncies.

A la nit, després d'explicar-me un conte, m'acotxava amb el meu animal de peluix preferit, una balena—Déu va fer les balenes perquè juguessin al mar, i per tant no hi havia res de dolent a jugar-hi—, i després resàvem.

La pregària tenia forma de cançó, que entonàvem juntes:

*Ara que me'n vaig a dormir,
demano al Senyor si em vol protegir;
si em moro abans de despertar,
prego que se m'emporti l'ànima al seu costat.*

*Quatre àngels hi ha al voltant del meu llit,
dos drets al capçal i dos al peu, ajupits;
un hi és per vigilar i un altre per pregar,
i dos per si l'ànima se m'han d'emportar.*

La Tabitha tenia una veu preciosa, com una flauta de plata. De tant en tant, a la nit, quan em començo a adormir, em sembla sentir-la cantar.

Hi havia un parell de coses d'aquesta cançó que m'inquietaven. Primer de tot, els àngels. Sabia que havien de ser la mena d'àngels amb camisoles blanques i plomes, però jo no me'ls imaginava pas així. Me'ls imaginava com els nostres Àngels: homes amb uniformes negres que duïen ales de roba cosides, i armes. No m'agradava la idea de tenir quatre Àngels amb armes de foc al voltant del llit mentre dormia, perquè al capdavall eren homes, i ¿què passaria si alguna part del meu cos sortia de sota les mantes? Els peus, per exemple. ¿No atiaria els seus desitjos, això? I tant que sí, no podia ser de cap altra manera. Per tant, els quatre Àngels no eren un pensament que portés gaire pau d'esperit.

Tampoc no era gaire tranquil·litzador pregar sobre morir-te mentre dormies. Jo no pensava pas que em passés, però ¿i si em passava? ¿I com era la meva ànima, aquella cosa que els àngels s'emportarien? La Tabitha deia que era l'esperit, que no es moria amb el cos, i això se suposava que havia de consolar-me.

Però ¿com era, la meva ànima? Me la imaginava igual que jo, però molt més petita: tan petita com la nina de la casa de nines. Era a dintre meu, i per tant podia ser com el tresor

inestimable que la Tia Vidala deia que havíem de protegir amb tanta cura. Podies perdre l'ànima, assegurava la Tia Vidala mentre es mocava, i en aquest cas la teva ànima cauria pel caire i rodolaria avall eternament, envoltada de flames, igual que els homes boc. Era una cosa que jo volia evitar amb totes les meves forces.

4

Al començament del període que ara descriuré, jo devia tenir vuit anys, o potser nou. Recordo el que va passar però no pas la meva edat exacta. És difícil recordar les dates, sobretot perquè no teníem calendaris. Així i tot, prosseguiré de la millor manera que pugui.

En aquella època em deia Agnes Jemima. *Agnes* volia dir 'xai', deia la meva mare, la Tabitha, que em recitava un poema:

¿Qui et va fer, xai?
¿Coneixes qui et va crear?

Era més llarg, però me n'he oblidat.

I pel que fa al nom de Jemima, provenia d'un relat de la Bíblia. La Jemima era una nena molt especial perquè, per posar-lo a prova, Déu havia imposat a Job, el pare de la Jemima, una ratxa terrible de mala sort, la pitjor part de la qual havia estat la mort dels seus fills. Li havien mort tots els fills i totes les filles! Cada cop que ho sentia, em venien calfreds. Devia ser espantós, el que va sentir Job quan li van donar la notícia.

Però Job va superar la prova i Déu li va donar més descendència—uns quants fills i també tres filles—, i llavors Job va tornar a ser feliç. La Jemima era una d'aquestes filles.

—Déu va concedir-la a Job com te'm va concedir a mi—va dir la mare.

—¿Vas tenir mala sort? ¿Abans d'escollir-me?

—Sí, en vaig tenir—va afirmar amb un somriure.

—¿Vas passar la prova?

—Per força—va respondre la mare—. Si no, no hauria pogut escollir una filla tan meravellosa com tu.

M'agradava aquesta història. No va ser fins més endavant, que la vaig qüestionar: ¿com podia Job haver permès que Déu li encolomés una nova fornada de fills i li demanés que fes com si els morts ja no li importessin?

Quan no era a escola o amb la mare—i cada cop hi estava menys, amb ella, perquè cada vegada s'estava més i més temps al pis de dalt, ajaguda al llit, «reposant», com deien les Martes—, m'agradava passejar per la cuina i veure com les Martes feien el pa i les galetes, els pastissos, les sopes i els estofats. Dèiem Marta a totes les Martes perquè aquesta era la seva funció i perquè totes duien la mateixa mena de roba, però, a més, cadascuna tenia un nom de pila. Les nostres es deien Vera, Rosa i Zilla; teníem tres Martes perquè el meu pare era molt important. La Zilla era la meva preferida perquè parlava molt fluix, mentre que la Vera tenia una veu aspra i la Rosa sempre arrufava les celles. No era culpa seva, però, tenia la cara d'aquesta manera, i prou. Era més gran que les altres dues.

«¿Us puc ajudar?», els preguntava, i llavors elles em donaven bocins de massa de pa perquè hi jugués, i jo en feia un homenet que elles coïen al forn amb la resta de menjar. Sempre feia homenets de pa, mai dones, perquè un cop cuits me'ls menjava, i això em feia sentir com si tingués un poder secret sobre els homes. Començava a entendre que no en tenia cap, de poder, malgrat les pulsions que, segons la Tia Vidala, jo els despertava.

—¿Puc fer el pa jo?—vaig demanar un dia quan la Zil-

la treia el bol per començar a fer la barreja. Els havia vist fer-lo tantes vegades que estava convençuda que en sabia.

—Et pots estalviar la molèstia—va contestar la Rosa, amb les celles encara més arrufades del que era habitual.

—¿Per què?—vaig preguntar.

La Vera va deixar anar la seva rialla estrident.

—Tindràs Martes que t'ho faran tot—va aclarir—. Quan t'hagin triat un marit ben grassonet.

—No serà grassonet. —Jo no volia un marit gras.

—És clar que no. Només és una manera de dir—va comentar la Zilla.

—Tampoc no hauràs d'anar a comprar—va dir la Rosa—. Ho farà la teva Marta. O si no, una Serventa, si és que en necessites una.

—Potser no la necessitarà—va dir la Vera—. Si tenim en compte que la seva mare...

—No ho diguis, això—va interrompre la Zilla.

—¿El què?—vaig preguntar jo—. ¿Què passa amb la meva mare?—Sabia que m'amagaven alguna cosa de la mare (tenia a veure amb la manera que tenien les Martes de dir que «reposava») i això m'espantava.

—Només que la teva mare podia tenir fills—va dir la Zilla, en un to endolcit—, i segur que tu també podràs. T'agradaria tenir un fill, ¿oi que sí, maca?

—Sí—vaig contestar—, però no vull cap marit. Trobo que són fastigosos.

Totes tres van riure.

—No pas tots—va opinar la Zilla—. El teu pare és un marit.

No hi podia dir res, davant d'això.

—Ja se n'asseguraran, que sigui un de bo—va continuar la Rosa—. No serà un marit qualsevol.

—Han de mirar per l'honor de la casa—va remarcar la

Vera—. No et casaran amb ningú que estigui per sota seu, això segur.

Ja no volia pensar més en marits.

—Però ¿què passa si vull fer el pa?—vaig insistir. M'havien ferit els sentiments: era com si s'estiguessin tancant en un cercle que m'excloïa—. ¿I si vull fer el pa jo soleta?

—Doncs, és clar, les teves Martes te l'haurien de deixar fer—va respondre la Zilla—. Tu series la mestressa de la casa. Però et menystindrien per això. I seria com si els volguessis prendre el lloc que els pertoca. Les coses que saben fer millor. Tu no voldries pas que pensessin això de tu, ¿oi que no, maca?

—Al teu marit tampoc no li agradaria—va dir la Vera amb una altra de les seves rialles estridents—. És molt dolent per a les mans. Mira les meves!—Va ensenyar-les: tenia els dits nuosos, la pell aspra i les ungles curtes, amb les cutícules espellifades; no s'assemblaven gens a les de la meva mare, amb l'anell màgic—. La feina dura... és dolenta per a les mans. I no voldrà que facis olor de massa de pa.

—Ni de lleixiu—va afegir la Rosa—. De tant fregar.

—Voldrà que et dediquis als brodat i aquestes coses—va indicar la Vera.

—Al punt de creu—va dir la Rosa. Se li notava la burla a la veu.

Els brodat no eren el meu fort. Sempre em criticaven perquè els meus punts eren massa balders i poc precisos.

—No suportó el punt de creu. Vull fer pa.

—No sempre podem fer el que volem—va replicar la Zilla, amb delicadesa—. Ni tan sols tu.

—I a vegades hem de fer coses que no suportem—va lamentar la Vera—. Fins i tot tu.

—No me'n deixeu fer, doncs! Sou molt dolentes!—vaig cridar abans de sortir corrent de la cuina.